

Павло Алдошин: «Людиною має право називатися лише той, хто любить землю»

Він змінив знімальний майданчик на поле бою, костюм – на військову форму, а реквізит – на справжню зброю. На питання «Чому?» актор театру і кіно Павло Алдошин відповідає просто: «Я так відчув»¹. До початку війни, про яку нас застерігали інші держави, він, як і чимало українців, не готувався: не збирав тривожний наплічник, не робив запасів продуктів, ліків, води. Але повідомлення про її початок 24 лютого сприйняв максимально спокійно. Першим ділом евакуював рідних, а далі зателефонував до знайомих хлопців-снайперів з «Дикого поля»² і незабаром приєднався до захисту країни. Сумнівів – іти захищати країну чи ні – не було. Бо свій вибір він зробив ще тоді, коли познайомився з кінорежисером Мар'яном Бушаном і дав згоду зніматися у фільмі «Снайпер. Білий ворон», прем'єра якого відбулася 24 серпня 2022 року.

«Це для мене був той самий зламний момент. Бо до цього я не сприймав війну в Україні. Як і багато людей з мого оточення... За це мені дуже соромно і я визнаю свою провину, каюся. Я вірив фразам: “Не думай про війну, то війни і не буде. Бо війна лише в наших головах”. Тобто у ці мантроподібні виправдування, які, як виявилось, є дуже далекими від реальності. Тому я з обережністю ставився до запрошень на фільми про війну. Бо думав: “не все так однозначно”, “там теж люди”... Всі ці шаблони, скріпти – вони були в мені присутні. Коли я погодився на зйомки у фільмі, а отже з позицією постановочної групи і самої стрічки, я вже зробив свій внутрішній вибір»³.

Та для всього свій час, і своя година кожній справі під небом, як мовиться у Біблії. Тому, щоб прийняти чітку громадянську позицію, змінити життєві орієнтири, Павло Алдошин пройшов певний життєвий шлях.

Ази професії

Навчався майбутній актор в Харківській державній академії культури. Викладачем курсу був доцент і декан факультету театального мистецтва, театральний режисер, заслужений діяч мистецтв України Ігор Олександрович

Актор театру і кіно Павло Алдошин.

Борис⁴. Частина курсу, до якої входив Павло, отримувала додаткові навички з акторської майстерності, оскільки була залучена до ЕкМаТеДос – Експериментальної майстерні театального дослідження, яку заснував Ігор Борис. Цілком можливо, що ці експерименти є продовженням школи-лабораторії Леся Курбаса. Адже Ігор Борис є учнем Михайла Верхатського – театрознавця, режисера театру «Березиль», який навчався і працював з самим Курбасом. Здобутий досвід Павло Алдошин у майбутньому планує передавати молодому поколінню, але не як основу акторської майстерності, а як підвищення кваліфікації для професіоналів.

«Під час свого довгострокового перебування на Донбасі я зрозумів, що мені є що сказати, що передати і чим поділитися. Загалом, перебування саме на цій території країни справило на мене таке потужне враження! Бо я відчув великий дисонанс між тим Донбасом, про який чув і який побачив... Колись при згадуванні слова «Донбас» в уяві виринали заводи, шахти, терикони, забруднені річки, виснажена і непридатна до вирощування земля.

Коли я побачив цю землю навесні, потім влітку, а далі восени і от зараз взимку, то вона вже не викликає у мене того колишнього стереотипу. На території Луганської і Донецької областей можна жити, вчитися, працювати. Я вам чесно скажу, це перше і єдине місце після моєї малої батьківщини на Херсонщині, де я захотів побудувати хату. Про це я сказав навіть своїм хлопцям, коли ми їхали назад. Я майже у всіх куточках України побував свого часу. Але там така природа, така краса!»

⁴ Закінчив КНУТКІТ ім. І. Карпенка-Карого за спеціалізацією «режисер драматичного театру» в Ірини Молостової та Михайла Верхатського. Як режисер працював у театрах в Запоріжжі, Івано-Франківську та Харкові.

¹ Павло Алдошин: актор змінивши знімальний майданчик на зброю // <https://www.youtube.com/watch?v=DDzC7scsA7o&t=103s>

² Громадська організація, що організовує курси зі снайперської справи для цивільних осіб та військовослужбовців Збройних сил України. Створена за ініціативи спільноти власників високоточної зброї у 2014 році як відповідь на початок збройної агресії російської федерації в Україні.

³ Тут і далі – авторський аудіозапис інтерв'ю з актором 7 грудня 2022 року.

Харківські театри: «Котелок» і «Театр 19»

Ще студентом Алдошин почав заглядати на вистави до Будинку актора ім. Леся Сердюка, який під своїм дахом об'єднує понад 20 незалежних театрів. Спочатку грав у виставах театру «Котелок», яким керував Володимир Гориславець. Згодом приєднався до «Театру 19», який позиціонує себе як «театр акторських індивідуальностей, де режисура прагне робити виставу через актора, створюючи яскравий і цікавий акторський ансамбль»⁵. У групі завжди було (і є сьогодні) небагато учасників, але кожен із них – яскрава творча особистість, за словами художнього керівника і режисера театру Ігоря Ладенка. Зі спільної кави і жартів у коридорі Будинку актора і зав'язалася дружба між Ігорем і Павлом. Тож одного разу режисер покликав його на читку шекспірівського «Гамлета», в якому запропонував роль Лаерта.

Актор пригадує, що постановник прагнув прибрати «поетичну співучість» у цій п'єсі і зробити діалоги простішими, більш живими і сучасними, ніби це розмова з повсякденного життя. При цьому не применшуючи значення і вагу самої п'єси. Це була перша робота Алдошина у «Театрі 19», і вона йому важко давалася. Складність полягала в тому, що репетиції проходили не так, як учили педагоги в академії, тому в актора відбувся внутрішній конфлікт. Було багато сумнівів і суперечок з режисером на тему: «а навіщо ти мене взяв», «може, це не моя роль»... Зрештою, адаптація до театру відбулася, конфлікт – вичерпався, вистава «Наш Гамлет» – поставлена.

«Ігор Ладенко завжди неочікувано, навіть для самих акторів, обирає стиль постановки. З несподіваних ракурсів пропонує поглянути на свого героя – ти навіть не здогадуєшся, що так можна зіграти. А тут самого “Гамлета” ставили! Це ж така відповідальність!!! А він до цього тексту з такою простою ставився. Своєю легкістю і спокоєм він надихав акторів... Коли режисер казав: “Ти на вірному шляху”, і це вписувалося у його контекст, то це усім додавало впевненості і спокою на репетиціях...

Взагалі, час своєї роботи в “Театрі 19” пригадую з особливими почуттями. Бо цей театр не прагнув якоїсь медійності, стати відомим чи заробити гроші. Люди у ньому працювали з великим задоволенням, фанатичністю і віддачею». У «Театрі 19» актор зіграв Сашу (Колю) у комедії «Найлегший спосіб кинути курити» Михайла Дурненкова, Окуліста у виставі «Кароль» Славомира Мрожека, Поліцейського у комедії «Любофф» Меррея Шизгала. А далі так склалися обставини, що він змінив Харків на Київ, театр акторських індивідуальностей – на театр режисерських експериментів. На телепроекті «Битва хорів» Павло познайомився з хореографом Миколою Бойченком, який згодом запросив приєднатися до новоствореного театру «Мізантроп». Таким чином наприкінці 2016 року актор переїхав до столиці. І це був, за його словами, також етап певного творчого зростання.

⁵ Котенок Вікторія. Цілковито віддана своїй професії. Наталія Іванська. *Кіно-Театр*. №5, 2019.

«Восени, коли у всіх театрах було відкриття сезону, я приїхав у Харків, але відчув “ревнощі” режисера. І ми якось так і не побалакали про це... Власне, через відсутність діалогу і сталася ця закрита історія. Я побачив, що мене не залучають до репетицій нової вистави, що на мої ролі активно шукають заміну... І зрозумів, що опинився за бортом. Хоча у “Мізантропі” влітку зіграв лише одну виставу, і на той час ніхто не знав, буде далі існувати театр чи ні. Тільки в листопаді відновилася його діяльність. Я зрозумів, що треба їхати в Київ. Театр вже не тримав мене, залишилося лише перевезти сім'ю. На жаль, дружина не погодилася на переїзд, і це згодом привело до розлучення».

Київський період: «Мізантроп» і «Uzahvati»

Кожна вистава театру «Мізантроп» мала виняткове музичне вирішення, адже одним із його засновників і керівників був композитор Дмитро Саратський⁶. Загалом, вектор роботи був спрямований у бік експериментів. Працювали здебільшого з класичними творами, частково – з сучасними, шукаючи неординарну форму їхньої подачі (режисура Іллі Мощицького). А ще більшу частину виконавців на початку склали танцівники колективу «D'Arts dance project» Миколи Бойченка, тож вистави були більшою мірою пластичними, у жанрі фізичного театру⁷.

Таким чином перша прем'єра – «Три сестри» Чехова – була вирішена як танцдрама, яка поєднувала contemporary dance, народний і класичний танці. Це була історія про душевну ліню жити, любити і творити, яка призводить людину до розумової та фізичної бездіяльності, апатії, замкнутості, егоїзму, деградації, сімейної та кар'єрної нереалізованості. Протягом двох годин публіка спостерігала за естетичним уповільненим «падінням» душ і тіл усіх героїв – так би мовити, дрейфуванням над прірвою.

Серед цих занепалих – Вершинін, якого грав Павло Алдошин. За Чеховим – це військовий, у мізантропівському варіанті – бізнесмен. Він на початку одразу візуально відрізняється від решти героїв яскраво бірюзовим класичним костюмом з рожевою сорочкою, а за поведінкою – удаваним оптимізмом і життєрадісністю. Ховався під такою собі маскою успішної, реалізованої в житті людини. Але зрештою і він згасає, стаючи схожим на більшість персонажів. І навіть кохання до Маші його не надихає змінити щось у своєму житті.

У політичній сатирі «Король Убу» Альфреда Жаррі актор зіграв головну роль. П'єса сама по собі є скандальною і жорсткою, а «Мізантроп» до неї додав ще більше насичених фарб – провокативних засобів виразності. Один з рецензентів охарактеризував виставу як «інтерактивний постмодерністський танець смерті», в якому Павло Алдошин у ролі Убу «тупий, свавільний, жадібний і брехливий драгунський капітан, який рветься до влади, а отримавши

⁶ Дмитро Саратський – син відомого джазового піаніста й композитора Олександра Саратського та актриси Олени Васильєвої.

⁷ Фізичний театр — це жанр театральної вистави, особливий тип оповіді, характерною особливістю якого є опора на фізичний рух виконавців, що водночас може поєднуватися із текстом, хоча не завжди.

її, являє світові свої найгірші сторони, навіть не намагаючись ховатися під маскою добропорядності»⁸. З цієї виставою театр брав участь у Единбурзькому фестивалі.

Ще одна головна роль дісталася Павлу у виставі «Голіаф», поставленій на основі однойменного коміксу всесвітньо відомого британського художника, письменника і драматурга Тома Голда. Це переосмислення відомої біблійної історії про Голіафа, який не був вдалим воїном – просто народився велетнем, от його і забрали до війська для залякування ворогів. У постановці замість сцени був справжній басейн, а текст героїв з'являвся у вигляді баблів – текстових хмаринок – і проєктувався на стіну та воду. Актори існували лише фізично під авторську музику Дмитра Саратського.

Окрім «Мізантропу», Алдошин співпрацював з творчою компанією «Uzahvati» в імерсивних проєктах «Час», «День/Тінь», «Stereo». Засновницею, керівницею і режисеркою більшості проєктів є Поліна Бараніченко. Вистави теж мали незвичний формат: більшість із них були виставами-променадами по місту, по бібліотеці або квартирниками-зустрічами у запланованій (не театральній) локації. Наприклад, у виставі-прогулянці «Час» учасники через аудіогарнітуру, яка перед початком видавалася організаторами, чули лише голос Павла, який вів їх містом від Пішохідного мосту до парку Тараса Шевченка. Публіка до кінця не розуміла, чий голос вони чувають, хто і куди їх веде. І лише у фіналі здогадуються, що прогулювалися з власним Часом: ближче з ним знайомилися, зупиняли, насолоджувалися, спробували відчуття його подих, пригадували минуле і навіть написали Часові листа. Голос Алдошина звучить чутливо й по-молодіжному енергійно. Йому хочеться довіряти, за ним хочеться йти, його обличчя хочеться побачити. Не менш цікавим був проєкт «День/Тінь», в якому учасники приходили в гості до актора. У квартирі протягом вечора у неформальній дружній обстановці він співав їм свої пісні, читав вірші і розповідав про себе, про своє життя, про вибір і свободу, про тишу. Слід зауважити, що актор написав чимало віршів, пісень, прозових текстів, а ще є професійним фотографом.

Кіновтворчість і зламний момент у житті

Окрім театральних пошуків та експериментів, Київ відкрив Павлу можливість спробувати себе у кіно. До переїзду від зйомок він часто відмовлявся, бо театр був у пріоритеті. «На початку це були епізоди у різних серіалах. А от якщо говорити про кіно, точно пам'ятаю, що дебютував у короткому метрі Стаса Капралова «Місто самовбивць». Цей фільм побував на багатьох фестивалях і став платиновим призером престижного WorldFest Houston. Стрічка розповідає про уявну буферну зону між земним життям і потойбіччям. Туди потрапляють люди, які вкоротили собі віку. Вони, умовно кажучи, доживають у цій зоні те життя, яке не дозволили собі дожити на землі. Я граю одного з таких чоловіків, який там зустрічає своє кохання».

⁸ Історія лайна. «Король Убу» і театр «Мізантроп» // <https://slukh.media/texts/king-ubu/>

У серіалах і фільмах актору часто діставалися ролі закоханих хлопців, десь сором'язливих і ненав'язливих, як у німецькій короткометражці «Magu me» Ойгена Мерхера (2020) чи мелодрамі «Моя справжня мама» Миколи Михайлова (2022, роль Павла). Або навпаки – сміливих, впевнених і часом нахабних, як в історичній мелодрамі «Кава з кардамоном» Ірини Громозди (2021, роль Дмитра) чи мелодрамі «Дерев'яний гребінець» Павла Тупіка (2021, роль Олексія). Цінним досвідом стала робота в ізраїльському історично-біографічному фільмі Романа Шумунова «Беренштейн» (2021). Павло зіграв радянського військового – партизана Імаса, група якого під керівництвом Леоніда Беренштейна під час Другої світової війни на території України знищила багато німецьких солдатів. Але знаковою у його творчості стала воєнна драма Мар'яна Бушана «Снайпер. Білий ворон» (2022). Вона про війну на Сході України, яка почалася 2014 року. На її зйомки режисера надихнула реальна історія чоловіка на ім'я Микола Воронін, який з паціфіста-відлюдника (за освітою математик і еколог) став військовим і приєднався до лав ЗСУ. Режисер разом з Миколою написали сценарій на основі його життєвих подій, додавши трохи вигадки для загострення сюжету.

Павло Алдошин у цьому фільмі грає головну роль – Миколу Вороненка. Герой разом зі своєю дружиною Настею (Марина Кошкіна) купив клатчик землі під Горлівкою на Донеччині, вирив «нору», в якій вони мирно і щасливо собі жили поодаль від цивілізації. У місто він їздив на велосипеді вчителявати в школі. Утім, все змінилося з приходом російських військових 2014 року, які вбили його дружину і спалили домівок. Бажання захистити свою країну й очистити від ворожої «наволочі» підштовхнуло відлюдника до військової справи. Він приєднався до українських військових, а згодом став професійним снайпером.

Цікаво спостерігати, як з миролюбного довговолового відлюдника у в'язаній кофтині герой Павла перетворюється на зібраного, цілеспрямованого, впевненого у собі чоловіка у військовій формі. Ба, навіть одного з найкращих стрільців з позивним «Ворон». Змінився він не тільки візуально, а й за світоглядом. Йому тепер не байдужі свій народ, країна, земля. Тому він їх захищає, доводячи таким чином свою любов і відчуваючи у цій справі підтримку вищих сил: «Направ мою руку, Боже, хай знищить усе вороже на цій землі».

«Підготовка до фільму була дуже серйозна і тривала для мене близько трьох місяців. Бо до зйомок група готувалася десь років п'ять. З режисером ми одразу домовилися, що я не буду зустрічатися з реальним прототипом мого героя. Щоб не робити копіпаст, бо тоді, як кажуть, можна ногу зламати. Адже Микола Воронін така неординарна особистість... Вчинки, які він робив у житті, це просто космос. Позналилися з Миколою вже після зйомок, досі спілкуємося і в хороших стосунках. Нині ми вже побратими на фронті, тому є багато спільних тем для розмов».

Перед зйомками актор проходив у школі снайперів «Дике поле» спеціальне навчання навичкам орієнтування, виживання і стрільби. Тому в кадрі, особливо на крупному плані, гра і поведінка актора зі зброєю виглядають дуже

переконливо й органічно. Варто зауважити, що здобуті вміння йому згодилися після початку повномасштабної війни. Нині актор продовжує захищати нашу країну. Війна перебрала Павла, так само, як і його Ворона.

«Я став жорсткішим. Не хочу ніяк змиритися з думкою про те, що війна мене змінила, а не перехідний вік з хлопця в чоловіка. Але це зробила вона. Думаю, мої близькі це відчують. Це стосується мого характеру, а щодо світогляду, то я нині звертаю увагу на речі, які вартують життя. Всі інші мені не цікаві. Оці з'ясування стосунків, вишукування напівтонів, чим я займався і займаюся в професії, вони мене зараз не торкають.

Якщо говорити через призму кіно, то мені б хотілося такої чіткості, як у жанровому кіно: поганий герой – це поганий, а добрий герой – добрий. Чорний є чорним, а білий – білим. Ніяких сумнівів чи компромісів. Війна все чітко розподіляє. Якщо хлопець розмовляє українською, але через нього згоріло сім автівок, то він не українець. На війні все просто: він – ворог. І ніяких питань. Війна малює життя великими мазками, і цю картину треба потім дивитися на відстані, щоб усе зрозуміти».

Сьогодні, під час війни, Павла Алдошина надихає і стимулює до життя, до боротьби з ворогом, до перемоги – любов до землі. А ще до своєї жінки, матері, дітей, які вже є і ще народить у майбутньому його дружина. Вони для нього є найбільш потужним стимулом. Але, якщо в нього навіть все забрати, а залишити саму землю – українську землю, то йому цього буде достатньо, щоб знайти бажання жити далі. «Мені здається, відчувати себе людиною, мати право нею називатися може лише той, хто любить землю. Багато людей забули, що таке земля. Політики, бізнесмени у бажанні заробити на ній гроші закатали її в асфальт, побудували багатоповерхівки, сміттєзвалища з нечистотами. Оце – відсутність любові. А справжня любов до землі – це приймати те, що вона дає, примножувати ці дари, допомагати їй, спілкуватися з нею. Я зрозумів це на фронті. Оцю важливість знайти зв'язок з землею, «законектитися» з природою, яка тебе оточує. З деревом, під яким ти спиш, з вітром, який тобі заважає або допомагає...

Це такі сакральні речі. Я вірю в Бога, але також і в його помічників, які проявляють себе через природу, землю, стихії. Це усвідомлення і тримає мене на плаву. І я переконаний, що любов до землі треба виховувати. Україна – аграрна держава, тому кожному її громадянину треба знати, як прищеплюється гілочка до дерева, як пророщується насіння, коли спилувати дерево, а коли цього не можна робити... Це філософія, яку можна і треба адаптувати до практики. І саме з цього і почнеться усвідомлення нашого національного коду, нашої ідентифікації. Щоб фраза «Слава Україні!» звучала усвідомлено, з розумінням цінності цієї сентенції. Я розумію, що це частина пропаганди і державної програми, все правильно. Але паралельно з цим мають бути люди з міністерства культури й освіти, які цю свідомість і розуміння мають прищеплювати народу».

У тексті використані фрагменти інтерв'ю авторки з Павлом Алдошиним.

Вічний бунт Миколи Куліша

(до 130-річчя)

Юлії Швець

18 грудня 2022 року виповнилося би 130 років Миколі Кулішу – одному з найбільш визнаних драматургів ХХ століття, творцю модерної української драми, автору багатьох унікальних п'єс, більшість з яких стали класикою. Він починав з реалістично-побутових («97», 1924, «Комуна в степах», 1925); продовжив символічними («Отак загинув Гуска», 1925), експресіоністично-фарсовими («Хулій Хурина», 1926), нещадною сатирою на партійних кар'єристів («Зона», 1926, «Закут», 1929). Потім були «Народний Малахій» (1927) та «Мина Мазайло» (1929) про облудність соціальних ідеалів, національне пристосування, фальш міщанського середовища. Й завершив свій творчий шлях соціальними трагедіями «Патетична соната» (1929), «Вічний бунт» (1932), «Маклена Граса» (1933), «Прощай, село» (1933).

Микола Куліш завжди залишиться в нашій пам'яті 44-річним – саме в цьому віці в урочищі Сандармох в Карелії під час знищення 1111 в'язнів чекістська куля обірвала його життя разом з життям його побратима – ще одного титана Розстріляного Відродження – великого реформатора українського театру Леся Курбаса. В ювілейний день ми могли би привітати Миколу Гуровича, наприклад, із присвоєнням звання Героя України, а можливо, й ще кількох метафізичних – Великого Лицаря Українського Мистецтва чи Почесного Легіону Українських Письменників – й це лише децида тих звань, нагород і титулів, якими країна могла